

ACȚIUNI REVOLUȚIONARE ALE TINERETULUI DIN CLUJ ÎN FRUNTE CU UTECIȘTII, ÎN ANII 1929 — 1933

Crearea în urmă cu cinci decenii a Uniunii Tineretului Comunist, ca rezultat nemijlocit al intensei activități politico-organizatorice desfășurate de partidul comunist în rîndul tinerei generații, a corespuns pe deplin dezideratelor propuse de P.C.R. : închegarea unei organizații unice, comuniste pe plan național și atragerea ei în lupta generală a clasei muncitoare, a tuturor forțelor democratice și progresiste ale societății împotriva exploatării și nedreptății sociale, a tot ce lovea în interesele poporului muncitor.

Condusă și îndrumată de partidul comunist, cu toate condițiile grele, de teroare și ilegalitate, Uniunea Tineretului Comunist a devenit un izvor prețios de cadre, un ajutor al partidului în mobilizarea și organizarea tinerilor muncitori, țărani, elevi, studenți, militari. Ea s-a situat în fruntea mișcării revoluționare și democratice din țara noastră, formînd nucleul de raliere al tineretului în jurul obiectivelor de luptă al P.C.R., forța de mobilizare și antrenare plenară a multor generații de tineri în acțiunile revoluționare de amploare inițiate și conduse de partid. Referindu-se la aceste realități istorice, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta : „În marile bătălii revoluționare duse de clasa muncitoare — forța socială cea mai înaintată a societății contemporane — în alianță cu țărănimea, cu intelectualitatea, cu toți oamenii muncii, împotriva exploatării burghezo-moșierești, pentru drepturi și libertăți democratice, pentru o viață mai bună, tineretul s-a aflat în primele rînduri, a înscris multe pagini de bărbăție și eroism...”¹. N-a fost luptă mai importantă a clasei muncitoare din țara noastră la care Uniunea Tineretului Comunist să nu fi participat în mod activ sub conducerea comuniștilor. Prezența mereu activă a tineretului revoluționar de la orașe și sate — români, maghiari, germani și de alte naționalități —, în cadrul marilor înfruntări de clasă ale proletariatului, stă mărturie vie a energiei și pasiunii revoluționare cu care acesta, în pofida condițiilor grele ale ilegalității, s-a contopit indestructibil cu lupta partidului.

În viața politică a României, instaurarea hitlerismului în fruntea Germaniei în ianuarie 1933 reprezenta un pericol grav pentru suveranitatea, integritatea și independența națională. Crește ponderea și influența negativă a cercurilor monopoliste reacționare, se intensifică teroarea antico-

¹ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul desăvîșirii construcției socialiste*, vol. I, p. 309.

munistă, antimuncitorească, se accentuează procesul de lichidare a democrației burgheze, a drepturilor și libertăților cetățenești.

Beneficiind de sprijinul cercurilor carliste și încurajată de succesele înregistrate de hitleriști, Garda de fier — devenită o agentură a hitlerismului în România — își intensifică activitatea ei antinațională, încercând instaurarea unui regim fascist, punând în real pericol însăși existența României ca stat independent și suveran.

Toate acestea au determinat o uriașă mișcare populară antifascistă, pentru apărarea intereselor fundamentale ale națiunii, care a avut în frunte Partidul Comunist Român. Lupta dusă în anii aceștia de partidul comunist, în fruntea clasei muncitoare, a forțelor democratice și patriotice, atitudinea lucidă a unor grupări politice ale claselor conducătoare, au stăvilit pentru un timp ascensiunea spre putere a organizațiilor fasciste și înrobirea țării Germaniei naziste. Alături de partidul comunist, au militat pentru aceleași nobile țeluri o seamă de organizații democratice și antifasciste de masă create de P.C.R. între care și ale tineretului, cum au fost: Asociația tineretului antifascist, Frontul studențesc democrat.

Uniunea Tineretului Comunist a desfășurat, sub directa conducere a P.C.R., o largă activitate de antrenare a întregului tineret la lupta împotriva pericolului fascist, a grupărilor fasciste, împotriva organizațiilor burgheze de tineret, pentru apărarea independenței și suveranității țării. În efortul colectiv al tineretului revoluționar din întreaga țară, cel din Cluj, centru economic, cultural și politic cu vechi tradiții de luptă, și-a adus contribuția însemnată.

Criza economică din anii 1929—1933 găsea Uniunea Tineretului Comunist în plin proces de consolidare a rîndurilor sale, de călire și maturizare politică a membrilor săi. Congresul III al U.T.C., ținut în vara anului 1929, a hotărît ridicarea nivelului calitativ al activității organizațiilor sale, orientarea spre problemele fundamentale ce se ridicau în fața clasei muncitoare, a tineretului în noua etapă a luptei revoluționare. Uniunea Tineretului Comunist s-a întărit politic și organizatoric, a crescut capacitatea sa de mobilizare și antrenare a celei mai înaintate părți a tinerei generații la lupta generală a clasei muncitoare, condusă de partidul comunist, împotriva ofensivei capitaliste, pentru drepturi și libertăți democratice².

Dînd viață îndrumărilor Congresului al V-lea al partidului, U.T.C. și-a intensificat activitatea în rîndul tinerilor muncitori, al studenților, ostașilor și elevilor. Mobilizat fiind tineretul muncitor la luptă pentru revendicările sale economice și profesionale, U.T.C. a transformat multe din aceste acțiuni în lupte politice fățișe împotriva regimului burghezo-moșieresc, a exploatarei și asupririi.

Și la Cluj, ca și în întreaga țară, anii crizei economice au marcat și o învioreare evidentă a activității organizației comuniste de tineret, determinată — printre altele — de prezența

² Florea Dragne, Constantin Petculescu, *Călirea revoluționară a tineretului, obiectiv major al activității P.C.R. (1921—1944)*, în *AISISP*, nr. 5/1971, p. 31.

din ce în ce mai activă a membrilor săi în marile acțiuni economice și politice ale muncitorimii cu un larg caracter de masă, care au avut loc în întreaga țară în anii 1929—1933.

Clasele dominante au aruncat greutățile crizei pe umerii oamenilor muncii. Salariile au fost reduse, ziua de lucru în majoritatea cazurilor prelungită, numărul celor fără posibilitate de a depune muncă a crescut rapid. S-a înrăutățit situația învățătorilor, pensicnarilor, invalizilor. Absolvenții școlilor și facultăților sporeau rindurile șomerilor.

Situația economică și socială grea în care se zbătea marea majoritate a celor 4 000 de studenți cîți avea atunci Clujul a ajuns să aleasăze pînă și autoritățile și notabilitățile orașului, care discută această problemă în ședința Consiliului Municipal Cluj, ținută la 14 noiembrie 1930. Luînd cuvîntul, dr. Iuliu Hațieganu, rectorul Universității, cere edililor orașului să includă în buget subvenționarea Universității, motivînd că „este lucru dureros, că părinții orașului nu dau nici o atenție acestei instituții ... atunci cînd în Cluj cei 4 000 studenți universitari, aceștia cheltuiesc cu întreținerea lor în localitate sume considerabile, cari se scurg în mîinile cetățenilor de toate categoriile: proprietari de case, comercianți, meseriași etc.” ... Al doilea deziderat exprimat de rectorul Universității a fost ajutorarea studențimii, deoarece — a spus acesta în cuvîntul său — „este datoria Municipiului să ajute studențimea lipsită de mijloacele materiale ...”³. Dar situația tineretului, în loc să se îmbunătățească, se înrăutățește pe an ce trece. La 8 noiembrie 1932, rectorul Universității Clujene, în discursul rostit cu prilejul începerii cursurilor, era nevoit să recunoască:

„Cumplita criză economică prin care trecem s-a răsfrint în așa măsură asupra Universității noastre, încît a zdruncinat din temelii normala ei funcționare. Toate serviciile sînt în suferință; seminariile, laboratoarele și institutele care în tot timpul anului financiar în curs n-au primit nici o centimă pentru cheltuielile lor de material didactic și științific, nu-și pot îndeplini misiunea lor. Bibliotecile au rămas fără reviste și a trebuit să înceteze orice cumpărare de cărți; clinicile fac sforțări enorme pentru a nu-și închide porțile, iar căminele studențești au fost nevoite să suprime toate bursele”⁴.

Într-o situație cel puțin tot atît de mizeră se zbătea alături de tineretul intelectual și tineretul muncitoresc din fabricile, uzinele, întreprinderile și atelierile Clujului. Ziarele și manifestele editate în acești ani de Comitetul Central al U.T.C., de Comitetul regional și local Cluj, printre care „Tineretul leninist” — organ al C.C. al U.T.C., „Lenin követői” (Urmașii lui Lenin), Buletinul Regionalei din Transilvania a U.T.C. editat în 1931 la Cluj, „Brazda” apărută în 1931 pentru tineretul exploatat de la sate, „Studentul roșu” apărut la Cluj în 1931, „Kommunista Ifju Rohamos” (Tinărul luptător comunist de asalt) apărut la Cluj în anii 1924—1932, „Vörös front” (Frontul roșu) tipărit în 1932—1933 la Cluj, „Studentul revoluționar”, organul celei comuniste de la Universitatea Clujeană apărut în 1933, „Kommunista Ifjuharcos” (Tinărul luptător comunist) editat de secțiunea Cluj a U.T.C. ne dezvăluie, uneori cu multe cifre, situația mizeră a tinerilor lucrători, ucenici, precum și țărani sau studenți proveniți din categoriile de jos.

În aceste împrejurări, cînd pe tot cuprinsul țării valul mișcării maselor muncitoare se ridica puternic, activitatea tineretului comunist s-a amplificat rapid, urmînd exemplul și indicațiile Partidului Comunist Român care, întărindu-și propriile rînduri, și-a extins legăturile cu masele, crescîndu-i influența în rîndurile muncitorimii, țărănimii, intelectualității, femeilor, oamenilor muncii de toate naționalitățile. Au fost stabilite legături și s-au dus acțiuni comune cu organiza-

³ Arhiva Consiliului popular al județului Cluj, Fond Prefectura județului Cluj, anul 1930, pachet 99.

⁴ *Anuarul Universității din Cluj pe anul 1932—1933.*

țiile Partidului Social-Democrat, Partidului Socialist Independent și cu alte grupări politice de natură să apere libertățile și drepturile democratice⁵.

Avântul considerabil luat în anii crizei economice de către mișcarea revoluționară de tineret din Cluj este elocvent dovedit și de faptul că organele de siguranță au fost nevoite să opereze numeroase arestări, încercând astfel să înăbușe activitatea tineretului revoluționar. Numai în Cluj, între 1 ianuarie și 31 decembrie 1931 au fost operate 62 arestări de comuniști și uteciști în majoritate tineri, iar în 1932 între 1 ianuarie și 30 septembrie au fost efectuate 68 de arestări⁶.

Prima acțiune de o mai mare amploare a uteciștilor clujeni în anii crizei economice a avut loc în 1929, când alături de masele populare din diferite localități ale țării au protestat împotriva înăbușirii singeroase a luptei minerilor de la Lupeni.

Având în frunte pe uteciști, tinerii muncitori, elevi, studenți participă activ la diferitele acțiuni organizate de partid, răspindesc manifeste și ziare prin care chemau tineretul din întreaga țară la luptă împotriva exploatării capitaliste, a monopolurilor străine, împotriva politicii de militarizare și fascizare, propagată de regimul burghez. La 1 mai 1930 a fost arestat în timp ce răspindea manifeste comuniste tinărul clujean Ioan Vinț⁷. Peste numai câteva săptămâni, exasperată de mulțimea manifestelor antiguvernamentale și antiregale împrăștiate în oraș, poliția operează arestări masive în rândurile tineretului și după cercetări ce au durat mai multe zile, 14 din arestați — printre care Ferenc Simon, Iuliu Szalkai, Nagy István, Ileana Józsa, Iosif Havadi, Iuliana Pușcaș etc. — au fost predați procuraturii din Cluj. La procuratură — după cum scriu zierele vremii — „medicul a confirmat că ei au fost bătuți grav la poliție”⁸.

În lumina experienței luptelor revoluționare de la începutul crizei economice, care arăta necesitatea organizării și conducerii lor temeinice, partidul comunist, îndeosebi începând din toamna anului 1930, a lichidat, într-o oarecare măsură, lupta fracționistă și a restabilit unitatea de acțiune sub imperiul mișcării revoluționare crescînde a maselor. Uniunea Tineretului Comunist s-a alăturat noii conduceri de partid, dînd instrucțiuni membrilor organizației să refacă neîntirziat secțiunile locale și celulele dezorganizate, să întărească legăturile cu masa tineretului, să pătrundă în uzine, școli, facultăți pentru a îndruma și a mobiliza tineretul potrivit regimului claselor exploatoare⁹.

În noile condiții, mișcarea de tineret a cunoscut și la Cluj o efervescență deosebită.

La începutul anului 1931, U.T.C. a acționat alături de muncitorii vîrstnici, la demonstrații, manifestații. Una din cele mai însemnate demonstrații a avut loc la 22 februarie 1931 la Cluj unde 6000 de muncitori, dintre care 1800 de la căile ferate, după ce s-au întrunit la Căminul muncitorilor constructori, au ieșit în stradă. Numărul manifestațiilor a crescut rapid, în fruntea coloanei mergînd un grup de tineri. S-au produs ciocniri între muncitori, poliție și jandarmerie, care ocupaseră străzile din împrejurimile sindicatului, de unde a pornit demonstrația¹⁰.

Mișcarea Uniunii Tineretului Comunist își lărgeste și în Cluj cadrul organizatoric. În 1931 apar celule U.T.C. în fabricile, uzinele din Cluj și împrejurimi. Astfel, în afara celulelor de la Atelierele căilor ferate, de la „Dermata”, de la „Simonfi”, se înființează celule și în întreprinderile industriale din împrejurimi, la Aghireș, în colonia minieră Ticu etc.¹¹. Printre uteciștii

⁵ *File din istoria U.T.C.*, București, 1971, p. 120.

⁶ Arhiva C.C. al P.C.R., Fond 1, dosar 121, fila 71.

⁷ Arhiva Consiliului județean Cluj, dosar nr. 2711, Politic-istoric, nr. 38.

⁸ *Kolozsvári friss újság*, 1 iulie 1930.

⁹ *File din istoria U.T.C.*, p. 124.

¹⁰ Pavel Bojan, *Vremurile mele*, București, 1971, p. 94.

¹¹ Gh. Bodea, *Acțiunile revoluționare ale minerilor de la Aghireș (Șorecani) din anii 1929—1933*, în *ActaMN*, II, 1963, p. 570.

cei mai activi din acești ani se aflau studentul Vasile Pogăceanu, frații Frieder, Valer Varga, Ștefan Grün, Iosif Grünfeld, Sigismund Kolozsi, Aurel Mălnășan, Ștefan Megyeri, Gheorghe Nilaș, Ileana Receanu, Rezső Hickel, Ernő Izsák, Margareta Jakob, Simion Prodan, Ernő Herman, Iuliana Pușcaș și alții. O acțiune a uteciștilor care a stîrnit multă vîlvă în oraș a fost arborarea de către un grup de uteciști în frunte cu Gheorghe Nilaș a unui uriaș steag roșu cusut de Iuliana Pușcaș, pe turnul catedralei Sf. Mihail la 1 iulie 1931. Întregul oraș urmărea cu interes furia neputincioasă a organelor de stat care se străduiau să dea jos steagul roșu ce filfia pe cel mai înalt punct construit al orașului. Comitetul local Cluj al U.T.C. editează în 1931 un ziar destinat special tinerilor revoluționari din Bazinul minier Aghireș intitulat „Egeresi ifjuharcos” (Tinărul luptător din Aghireș). Suflul organizatoric al uteciștilor pătrunde și în învățămîntul clujean. În 1931 ia ființă o celulă U.T.C. printre elevii liceului „G. Barițiu” și în același an se înființează și prima celulă comunistă la Universitate formată din studenți uteciști ca Iosif Bogdan, Gheorghe Micle, Tudor Bugnariu, Ioan Vințe, Csehi Gyula, Zoe Bugnariu, Vasile Pogăceanu și alții.

Existența nucleului organizatoric U.T.C.-ist la Universitate se face simțită prin o mai vie activitate în sinul studențimii. Se editează și un ziar ilegal intitulat „Studentul roșu”¹².

În martie 1931, alături de colegii lor din București și Iași, studenții clujeni încep mari demonstrații de stradă cu lozinci democratice, unele chiar comuniste. Referindu-se la aceste acțiuni, „Tinărul Leninist” din aprilie 1931 scria : „Mizeria, foametea în care se zbat studenții săraci, măsurile burgheziei căutînd să împiedice pătrunderea în universitate a fiilor de muncitori și țărani săraci, împing studențimea săracă la ieșirea din această situație prin luptă alături de muncitori și țărani”. O altă acțiune a uteciștilor universitari clujeni s-a desfășurat la 1 mai 1931, cînd aceștia au mobilizat o masă mare de studenți care s-au adunat într-un miting în pădurea Hoia. După miting, coloana de studenți, purtînd steaguri roșii, a coborît spre oraș rupînd trei cordoane de polițiști și ajungînd la fața Universității¹³.

Ținut în decembrie 1931, Congresul al V-lea la P.C.R. a acordat un loc important analizei activității Uniunii Tineretului Comunist, problemei întăririi conducerii ei de către partid, a precizării sarcinilor majore care urmau să stea în atenția mișcării revoluționare de tineret din România. Conform rezoluției Congresului asupra stării și sarcinilor muncii partidului în sinul tineretului, era evident că lupta pentru cucerirea generației tinere căpăta o însemnătate deosebită ca parte integrantă a luptei partidului pentru cucerirea majorității clasei muncitoare. Congresul a pus în fața partidului sarcina realizării unei cotituri hotărîte în munca printre tineri, hotărînd intensificarea activității zilnice a tuturor organizațiilor de partid pentru îndrumarea ideologică, și practică educarea partinică a cadrelor organizației de tineret, precum și trimiterea unor cadre de partid bine pregătite politic și ideologic care să-și desfășoare activitatea în rîndurile Uniunii Tineretului Comunist¹⁴.

Rezoluția mai sublinia că U.T.C. trebuie să situeze în centrul activității sale organizarea și conducerea pe baza frontului unic a luptelor economice a tineretului din fabrici, de pe ogoare, ale șomerilor, trebuia intensificată acțiunea de demascare a organizațiilor fasciste de tineret și a celorlalte organizații reacționare, care inoculau în rîndul tineretului concepții retrograde, obscurantiste.

¹² Alexandru Moghioroș, *Episoade din anii eroicelor lupte ilegale ale Uniunii Tineretului Comunist*, în *Scînteia*, nr. 1334 din 28 ianuarie 1949.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ Florea Dragne, C. Petculescu, *op. cit.*, p. 32.

Anul 1932 a fost anul a numeroase acțiuni de organizare, de lărgire a legăturilor organizatorice, a unor manifestații, demonstrații, greve la care U.T.C. a antrenat însemnate mase de tineri muncitori, elevi, studenți. Una din primele acțiuni ale uteciștilor clujeni a fost inițiată pentru salvarea tovarășilor lor de luptă deținuți în închisoarea pentru minori din Cluj. Lansînd un apel în ajutorarea lor, în martie 1932 ziarul ilegal „Descătușarea” arăta că „tovarășii tineri din închisoarea de minori din Cluj sînt într-o stare groaznică. Toți bolnavi, flămînzi, goi, murdari, avînd un regim de ucidere intenționată. Nu se poate pătrunde din afară spre a-i ajuta, fiindcă nu se admit acolo decît părinții, iar toți tov[arăș]ii nu sînt din Cluj... o campanie neîntreruptă de meetinguri și demonstrații de protest contra regimului sălbatic a deținuților politici, o campanie prin presa legală și ilegală, în contra călăilor — administratori ai închisorilor, în contra teroarei burgheziei române, se impune imediat. Numai o luptă îndelungată și cit mai largă va constrînge burghezia să acorde un regim politic pentru prizonierii noștri.

În mizeria în care se găsesc tov[arăș]ii noștri închiși — arăta apelul — prin reducerea alocației, în lupta lor pentru regimul politic, Ajutorul Roșu din România trebuie să le fie un sprijin tare. Numai cu ajutorul nostru, numai prin luptele organizate de noi și toate organizațiile revoluționare, tovarășii noștri închiși vor putea scăpa de moartea sigură, ce le pregătește burghezia prin regimul de închisori”¹⁶.

Urmărind să dea noi lovituri mișcării revoluționare de tineret din Cluj, poliția întreprinde noi arestări și condamnări de tineri. Astfel, cu prilejul unei percheziții făcute la căminul de ucenic al C.F.R.-ului din Cluj au fost găsite manifeste comuniste și alte materiale de propagandă. Această acțiune a poliției s-a soldat cu arestări¹⁶.

Cu toate acestea uteciștii clujeni au făcut dovada spiritului lor revoluționar încă în toamna anului 1932, în octombrie, cînd a izbucnit greva muncitorilor de la „Dermata”. Tinerii din fabrică au participat în masă la desfășurarea grevei și la demonstrațiile care au însoțit-o. Luînd cuvîntul la adunările muncitorilor, reprezentanții uteciștilor au făcut apel la tinerii muncitori să adere la acțiunile de front unic. Celula utecistă de la „Dermata” a întocmit un program de revendicări, pe care l-a popularizat în rîndurile tinerilor din celelalte fabrici clujene. Secțiunea locală a U.T.C. a format echipe de uteciști care au mers la celelalte întreprinderi (Fabrica Junász, Rappaport și Vadász, Iris, Transilvania, Victoria, Atelierele C.F.R. etc.) pentru a îndemna pe tineri la acțiuni de solidarizare cu greviștii de la „Dermata” și a sprijini astfel acțiunea din această întreprindere. Rezoluția plenarei C.C. al U.T.C. din ianuarie 1933 aprecia reușita grevei datorită aplicării tacticii frontului unic și mobilizării maselor de tineri în baza revendicărilor concrete formulate¹⁷. La puțin timp a izbucnit o grevă și la întreprinderea Rappaport, unde la secțiile de strungărie și mecanică exista o celulă U.T.C. puternică și combativă.

Toamna anului 1932 a marcat la Cluj, alături de acțiunile tineretului muncitoresc, și o intensificare semnificativă a mișcării revoluționare studențești. Centru universitar de tradiție, Clujul cunoaște în acest timp acțiuni hotărîte ale studenților progresiști români, maghiari, evrei, sași etc., împotriva fascizării țării, îmbinate organic cu lupta împotriva șovinismului, a naționalismului și sionismului. De fapt acestea erau o parte din sarcinile trasate tineretului studios de hotărîrile Congresului V al P.C.R., pentru aplicarea cărora milita frățește studențimea progresistă clujeană fără deosebire de naționalitate. Trebuie spus că lupta studențimii progresiste clujene era cu atît mai grea, cu cît ea nu cuprindea în acel timp majoritatea studenților. Existau și aici ca pretutindeni în centrele universitare, un mare număr de studenți pasivi, neutri, cinstiți

¹⁶ *Descătușarea*, an. I, nr. 3, martie 1932, p. 11.

¹⁶ *Jóreggelt*, Cluj, an. I, nr. 120, 1 noiembrie 1932, p. 1.

¹⁷ *File din istoria U.T.C.*, p. 134.

în fond, cu vederi democratice, dar care nu se angajau în disputele politice mai vehemente. Cu toată propaganda deșănțată și încercările huliganice agresive ale studenților fasciști care erau o minoritate, aceștia nu au reușit să atragă de partea lor marea masă a studenților neutri¹⁸.

Studentimea progresistă avea în frunte pe uteciști, a căror activitate era coordonată de celulele comuniste, formate de fapt tot din tineri studenți. Numărul celulelor comuniste și al celor uteciste creștea mereu. În anul universitar 1932—1933 au luat ființă celule noi la facultățile de științe, de litere, la Academia comercială, la Academia de agricultură, la medicină etc.

Celulele de partid și cele uteciste mobilizau studentimea pentru satisfacerea revendicărilor economice imediate ca: reducerea taxelor, acordarea de burse și cămine, precum și pentru învățământ democratic, contra idealismului și misticismului, pentru promovarea unei adevărate culturi.

Concomitent, celulele uteciste aflate sub îndrumarea partidului mobilizau studentimea la luptă împotriva huliganismului și a fascizării vieții universitare¹⁹. Faptul că aceste acțiuni au luat amploare îl dovedește îngrijorarea cu care, în afară de organele locale, Ministerul de Interne și cel al Instrucțiunii Publice urmăreau mișcarea revoluționară studențească din Cluj. În acest sens revelatoare este nota trimisă în toamna anului 1932 de cele două ministere rectorului Universității, notă care atrage atenția că în acest centru universitar „studenții comuniști dezvoltă o activitate tot mai mare în cadrele studențești, pentru formarea de nuclee la universitate, Academia comercială și cămine studențești”²⁰, făcând referiri speciale la faptul că în rindul studenților comuniști sînt, alături de români, și maghiari, evrei etc. Nota cere „a lua la cunoștință și a dispune să se ia măsuri disciplinare contra acestor studenți, care au fost semnați și rectorului Universității din Cluj”²¹.

Una din primele acțiuni de anvergură ale studențimii revoluționare din Cluj a fost greva generală a studenților de la Facultatea de drept, declarată în octombrie 1932 ca urmare a activității desfășurate de studenții comuniști și uteciști pentru mobilizarea maselor studențimii la luptă în vederea satisfacerii unor revendicări democratice. Grevă clujeană a fost prima dintr-o serie de greve studențești ce vor izbucni în lunile următoare în întreaga țară. La greva studenților de la drept au aderat și studenții celorlalte facultăți clujene și în pofida amenințărilor și feluritelor încercări ale organelor de stat de a le înăbuși mișcarea, „grevă studenților de la drept ține încă și în mijlocul lunii decembrie”²².

În organizarea studențimii democratice și în călirea revoluționară a studențimii comuniste și uteciste un rol important l-au jucat ziarurile legale și ilegale editate de uteciști, manifestele, cărțile cu conținut revoluționar. Printre ele s-a numărat și organul de presă ilegal al celulei comuniste a Universității din Cluj, „Studentul revoluționar”, înființat din inițiativa partidului comunist în februarie 1933 și care susținea în coloanele sale revendicările democratice ale studențimii clujene. În toți acești ani, uteciștii au desfășurat o activitate permanentă de educare marxist-leninistă a studenților și prin seminariile marxiste ilegale sau *seminarii revoluționare* — cum erau ele atunci denumite. Ele erau organizate cu ajutorul direct și nemijlocit al comuniștilor, căutîndu-se lămurirea unor probleme de bază ale științei marxist-leniniste. Nu rareori aceste seminarii erau conduse de intelectuali comuniști de prestigiu ca Iuliu Dehelea-

¹⁸ I. Babici, *Aspecte din lupta antifascistă a studențimii din Cluj în perioada 1933—1937*, în *AII P*, nr. 3/1956, p. 149.

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ Arhiva Universității „Babeș-Bolyai”, Cluj, doc. nr. 75.051/1932, apud I. Babici, *op. cit.*, p. 150.

²¹ T. Caranfil, *Din lupta studențimii democratice*, Editura Tineretului, 1956, p. 73.

²² *Új Kelet*, Cluj, an. XV, nr. 284 din 14 decembrie 1932.

nu, Aradi Viktor, Gaál Gábor, Victor Cheresteşiu, Antal Márk, Tudor Bugnariu, Tihanyi Erzsébet și alții²³.

La seminariile ilegale marxiste participau muncitori, studenți comuniști și uteciști, dar și simpatizanți ai mișcării revoluționare. Lupta ideologică a studenților comuniști și uteciști se manifesta cu pregnanță și prin aplicarea cunoștințelor marxiste însușite în seminariile ilegale, la seminariile obișnuite din facultăți, la cursurile de sociologie, filozofie, psihologie, științe juridice etc., unde se lua atitudine împotriva ideologiei burgheze. Căutînd să îmbine posibilitățile legale cu munca ilegală, studenții comuniști și uteciști au reușit în 1932 să transforme asociația „Carnegie” de la catedra de sociologie într-o organizație legală de luptă ideologică marxistă numită „Curentul vremii” și condusă de tînărul intelectual comunist Ilie Murgulescu, atunci întors de la studii din Germania, înarmat cu serioase cunoștințe marxiste. În această societate activau peste 50 tineri asistenți și studenți comuniști, uteciști sau simpatizanți. Printre studenții comuniști, uteciști sau simpatizanți din acei ani erau Tudor Bugnariu, Mihai Beniuc, Raul Șorban, Eduard Mezincescu, Aurel Pampu, Vincze János, Mircea Biji, Ștefan Cleja, Zoe Bugnariu, Ioan Manu, Valeriu Novac, Ioan Oancea, Drăgulescu, Gheorghe Micle, Vasile Pogăceanu, Resch Viktor (Brassai Viktor), Salamon Ernő, C. C. Dinculescu, Teofil Vescan etc.

Siguranța din Cluj urmărea să descopere și să aresteze pe toți studenții care frecventau seminariile marxiste sau încercau să activeze în societățile legale, determinîndu-le o orientare spre stînga. Dintr-un raport al siguranței aflăm că la 4 februarie 1933 a avut loc o ședință a studenților în litere și științe pentru alegerea comitetului de conducere. Cei prezenți au hotărît: „aranjarea unor seminarii în grupuri de cite 8, urmărindu-se deșteptarea conștiinței de clasă, organizarea completă a secției studentești și introducerea temeinică în dialectica materialistă”²⁴.

Concomitent cu formele de luptă revoluționară, antifascistă mai sus amintite, printre comuniștii, uteciștii și simpatizanții mișcării din Cluj și din alte centre se răspîndesc în limba română și maghiară o serie de cărți, broșuri și alte tipărituri cu conținut socialist, radical, de stînga, unele ilegale, altele semilegale sau legale, avînd ca temă: materialismul dialectic, dezvoltarea lumii și a societății omenești, istoria socialismului și a mișcărilor sociale, originea și primejdia fas cismului, istoria mișcărilor revoluționare, social-democrația în lumina materialismului dialectic etc. Mulți tineri intelectuali, muncitori români, maghiari și-au însușit primele cunoștințe marxiste citind aceste publicații.

Sub îndrumarea P.C.R., începînd din anul 1930, Margareta Deheleanu și Victor Cheresteşiu au înființat, sub firma unei întreprinderi comerciale de împrumutat cărți pe baza unui abonament lunar, biblioteca de împrumut „Libro” din str. 30 Decembrie nr. 4, care servea pentru răspîndirea de literatură progresistă, socialistă, fiind totodată un bun loc de întîlnire și schimb de corespondență ilegală. Deservită de tinere intelectuale și muncitoare comuniste sau uteciste (Zoe Bugnariu, Nagy Erzsébet — sora lui Józsa Béla și soția scriitorului comunist Nagy István, Emilia Bunaciu), biblioteca a ajutat pe mulți tineri să găsească, prin intermediul cărților și materialelor citite, calea justă în lupta pentru răspîndirea ideilor socialismului și comunismului, pentru încercările de a se bara ascensiunea fascismului și a ideologiei sale în țara noastră²⁵.

Ca și pretutindeni pe cuprinsul țării, anul 1933 marchează și la Cluj o intensificare fără precedent a mișcărilor revoluționare ale muncitorimii. Tineretul progresist, uteciștii, muncitori, studenți, elevi, au fost prezenți la greve și demonstrații, la activitatea comitetului de acțiune,

²³ Gh. I. Bodea, L. Fodor, dr. L. Vajda, *Cluj, Pagini de istorie revoluționară (1848–1971)*, Cluj, 1971, p. 229.

²⁴ I. Babici, *op. cit.*, p. 151.

²⁵ Gh. I. Bodea, L. Fodor, dr. L. Vajda, *op. cit.*, p. 267.

au difuzat manifeste și ziare, au inițiat acțiuni de anvergură, manifestându-și sentimentele antifasciste profunde.

Încă la 15 ianuarie 1933, cu ocazia comemorării asasinării lui Karl Liebknecht și a Rozei Luxemburg, la Cluj a fost organizată o grandioasă demonstrație muncitorească la care au luat parte și mulți tineri, și care a enunțat grave acuze la adresa fascismului ce se pregătea de instalare în Germania²⁶. În aceleași zile, la închisoarea pentru minori din Cluj, tineri uteciști închiși au declanșat o răzmeriță împotriva conducerii închisorii și a personalului de pază care promovau un sistem de distrugere fizică și morală a tinerilor revoluționari întemnițați. Cu ajutorul forței brutale a paznicilor, încercarea tinerilor a fost pentru moment înfrântă, dar presa revoluționară de tineret a publicat știrea celor întâmplate, chemînd pe tinerii cinstiți din întreaga țară la mișcări de solidaritate cu cei închiși în temnițele burghezo-moșieresti²⁷.

În acele zile de început ale anului 1933, cînd proletariatul român, ajuns la un înalt grad de combativitate revoluționară, se pregătea, sub conducerea P.C.R., pentru grelele bătălii de clasă, răsunau puternic în rîndurile tineretului apelurile înflăcărâte ale comuniștilor: „Luptați alături de vîrstnici pentru revendicările voastre, pregătiți-vă de grevă. Căci numai prin greva tuturor ceferiștilor din țară, numai încordînd toate forțele și oprind mașinile burghezia va fi nevoită să cedeze... Alegeți pe tineri în comitetele de acțiune. Începeți stringerea fondurilor pentru grevă”²⁸.

Tineretul, alături de masele muncitoare, înscrie în timpul marilor bătălii de clasă din ianuarie — februarie 1933 o memorabilă pagină de bărbăție și abnegație revoluționară. La Cluj uteciștii au participat încă la primele acțiuni de luptă ale ceferiștilor, la adunarea de solidaritate din 4 februarie cu acțiunea ceferiștilor de la Grivița din 2 februarie, la greva demonstrativă în fața direcției Atelierelor din ziua de 6 februarie 1933 care revendica punerea în libertate a celor 6 muncitori arestați cu prilejul adunării de solidaritate. În cursul grevei care s-a încheiat cu victoria muncitorilor, alături de Pavel Bojan a luat cuvîntul și utecistul Ioan Brad, arătînd scopul grevei demonstrative²⁹. Uteciștii din celula de la Atelierele C.F.R. Cluj în frunte cu Simion Prodan, Zirbo Iosif, Augustin Ostache, Mărginean Gheorghe, Ioan Olaru, Ioan Brad, în acele zile au convocat o adunare cu participarea a 150 de ucenici, pentru a protesta împotriva mîncării proaste ce li se dădea. Comitetul U.T.C. a fost prezent și la ședința ilegală a celei P.C.R. de la Atelierele C.F.R. ținută în seara zilei de 12 februarie 1933 și condusă de Encsel Maurițiu, unde a fost analizată starea de spirit ce domnea în rîndurile muncitorilor, hotărîndu-se ca începînd cu a doua zi, să se declare greva³⁰. A doua zi, la 13 februarie 1933, cînd a izbucnit greva, uteciștii au luat parte efectivă la luptă, avînd reprezentanți în grupa care manevra sirena, în grupul muncitorilor care a luat cuvîntul de la tribuna improvizată pe tenderul unei locomotive, în rîndul celor 50 de muncitori comuniști, social-democrați și fără de partid care formau comitetul de grevă, în gărzile de autoapărare și în pichetele de grevă.

Vestea declarării grevei de la C.F.R. cu ocuparea atelierelor de către greviști a făcut cu repeziune ocolul orașului. Acum trebuiau aplicate cele hotărîte în zilele pregătirii grevei, în vederea chemării la greve de solidaritate a celorlalte categorii de muncitori din Cluj. De altfel, trebuie subliniat faptul că organizațiile locale P.C.R. și U.T.C. au luat măsuri din timp în vederea organizării și conducerii mișcării de solidaritate cu lupta muncitorilor ceferiști. Grupe de muncitori

²⁶ *Descătușarea*, an. III, nr. 11, ianuarie 1933, p. 6.

²⁷ *Kommunistă ifju harcós* (ianuarie) 1933, p. 6—7.

²⁸ Arhiva I.S.I.S.P., cota B XVI — 31, inv. nr. 1295.

²⁹ Pavel Bojan, *op. cit.*, p. 149.

³⁰ L. Fodor, Gavril I. Jucan, *Uzina mecanică de material rulant „16 Februarie” Cluj 1870—1970*, Cluj, 1970, p. 134.

indeosebi membri ai organizației U.T.C. au răspândit manifeste mobilizatoare semnate de organizația din Cluj a Partidului Comunist Român⁸¹.

În cursul zilei de 13 februarie evenimente deosebite au avut loc și în oraș. Organizațiile revoluționare din Cluj își intensificau acțiunile de solidaritate a muncitorilor din alte întreprinderi cu lupta ceferiștilor. Printre altele s-a ținut ședința comitetului local P.C.R., la care au fost prezenți și membrii comitetului local U.T.C., unde s-a discutat problema unor greve de solidaritate cu lupta ceferiștilor. Pentru coordonarea acestor manifestații de frăție și solidaritate muncitorească a fost ales un comitet pe oraș care, prin intermediul unor grupe de uteciști curajoși, în timpul după amiezii și în timpul nopții a împinzit orașul cu manifeste ce chemau la luptă solidară întreaga muncitorime din localitate⁸².

În dimineața zilei de 14 februarie, soțiile și copiii greviștilor în frunte cu un grup de uteciști s-au îndreptat spre ateliere, încercând să aducă alimente greviștilor. Oprți de poliție, uteciștii, femeile și copiii s-au încăierat cu forțele represive, reușind să se grupeze pe rampele de încărcare a vagoanelor, de unde strigau greviștilor cuvinte de îmbărbătare.

În pofida măsurilor luate de autorități de a înfometa pe greviști, aceștia nu au dus lipsă de alimente. Chiar în ziua de 14 februarie, de la sediul Ajutorului Muncitoresc Român 20 de uteciști au pornit pe diferite căi spre atelierele C.F.R. îmbrăcați ca ucenici brutari sau ca băieți de prăvălie, având în spate coșuri cu pline, salam, slănină, țigări și sub pretextul că aduc alimente de la diferite prăvălii la clienții din cartier, au reușit să se apropie de ateliere dinspre piriul Nadăș, aruncând conținutul coșurilor peste gard⁸³.

Către orele 11 dimineața, în toate întreprinderile orașului muncitorii așteptau semnalul pentru a declanșa greva de solidaritate și demonstrația de sprijinire a ceferiștilor. Ei erau mobilizați de către organizația locală a P.C.R., de consiliul local al sindicatelor revoluționare și de uteciști. Despre rolul acestora din urmă în mobilizarea muncitorilor din întreprinderile clujene la grevele de solidaritate ne vorbește însuși procesul-verbal al Chesturii poliției municipiului Cluj, din 22 februarie 1933, în care se arată că organizația comunistă locală a mobilizat și pe uteciștii Varga Pavel Valeriu, Grünfeld Iosif, Mălnășan Aurel, Kolozsi Sigismund etc., care „cutreierând fabricile Transilvania, Iunasz și Dermata, au agitat muncitorimea acestor întreprinderi să se declare solidari cu muncitorimea atelierelor C.F.R. și declarând grevă de simpatie să iasă la stradă și să se grăbească întru ajutorul muncitorilor ceferiști, înconjurați în ateliere de autoritățile civile și militare [care] sunt periclitați a fi arestați în masă, iar greva compromisă.

Muncitorimea susarătatorilor întreprinderi — se notează mai departe în procesul verbal —, în urma agitației dezvoltată de susnumiții indivizi și agitați de semnalele îndelungate ale sirenei Atelierelor C.F.R. au declarat greva de simpatie și ieșind afară din întreprinderi, sub conducerea comuniștilor deja specificați mai sus, care la fabrica Dermata au spart poarta pentru a pătrunde și scoate muncitorii acestei fabrici, au grăbit înspre Atelierele C.F.R. spre a ataca autoritățile din spate dînd prin aceasta ajutorul tovarășilor lor din interiorul Atelierelor C.F.R.”

Într-adevăr, la chemarea sirenei ceferiste, muncitorii de la Dermata au oprit lucrul și îndreptîndu-se spre porțile altor fabrici și întreprinderi, au chemat pe toți muncitorii la demonstrație. Li s-au alăturat muncitorii de la „Junász”, „Rappaport”, „Transilvania”, „Dacia”, „Iris”, „Erba”, „Gladys”, „Vlad”, precum și muncitorii din atelierele mici, mii de șomeri.

Șuvoiul demonstrațiilor care s-au îndreptat spre centrul orașului, manifestîndu-și solidaritatea cu ceferiștii, avea în frunte un grup compact de peste 400 de tineri care dădeau tonul cînte-

⁸¹ 1933. *Luptele revoluționare ale muncitorilor ceferiști și petroliști*, București, 1971, p. 294.

⁸² L. Fodor, Gavril I. Jucan, *op. cit.*, p. 138.

⁸³ Gh. I. Bodea, L. Fodor, L. Vajda, *op. cit.*, p. 259.

celor revoluționare și lozincilor de felul: „Piine și muncă”, „Jos teroarea”, „Libertate Partidului Comunist Român” și altele³⁴.

Partidul Comunist Român a dat o înaltă apreciere contribuției tineretului la eroicele lupte din ianuarie — februarie 1933, rolului pe care aceștia l-au avut în întărirea organizatorică și politică a organizației comuniste de tineret, în călirea revoluționară a acesteia. „Marile lupte din februarie a muncitorilor ceferiști și petroliști la care tineretul muncitor a luat parte activă dovedind un eroism și curaj demn de tinăra gardă a proletariatului revoluționar — aprecia C.C. al P.C.R. în rezoluția ședinței sale plenare din iulie 1933 — au scos în evidență rolul crescut al U.T.C., influența sa crescută asupra unei părți însemnate a detașamentelor celor mai de frunte ale tineretului proletar român, au arătat că U.T.C. a devenit un ajutor al partidului în lupta sa pentru cucerirea majorității clasei muncitoare”³⁵.

Participarea activă a tineretului comunist în puternicele înclăștrări de clasă din februarie 1933 a avut un rol tonifiant asupra dezvoltării ulterioare a activității U.T.C.-ului, i-a dat posibilitatea să-și sporească influența în rândurile tineretului a cărei luptă revoluționară a sporit considerabil.

Încă în timpul luptelor ceferiștilor, alături de miile de muncitori din fabricile și uzinele clujene, s-au solidarizat și studenții clujeni, care în februarie 1933 declară grevă. Scriind despre cauzele grevei de la Cluj, primul număr al ziarului ilegal „Studentul revoluționar” apărut tot în februarie 1933 releva că studentul sărac a devenit conștient de faptul că în lupta cu burghezia va putea învinge numai prin acțiuni de masă. Greva studenților a fost precedată de o acțiune de răspîndire a unor manifeste comuniste la Universitatea din Cluj, în urma căreia unii dintre studenții comuniști și uteciști au fost arestați și apoi condamnați³⁶.

Cu toate acestea studențimea comunistă și utecistă din Cluj, prin organul de presă „Studentul revoluționar”, a luat atitudine hotărîtă împotriva arestării muncitorilor ceferiști și petroliști care au participat la luptele din februarie 1933. „Noi, studenții săraci — se spune în articolul „Masacrul de la Grivița” —, trebuie să vedem că soarta muncitorilor uciși, arestați și deportați e și soarta noastră și lupta lor eroică a fost și este și lupta noastră și pentru ca să fim demni de sacrificiile aduse de ei să intrăm în rândurile lor, luptînd împreună pentru stîrpirea capitalismului exploatator și pentru crearea lumii oamenilor liberi”³⁷.

La puțin timp după evenimentele din februarie 1933 care s-au înscris ca o primă ridicare la luptă a muncitorimii din țara noastră împotriva fascismului și hitlerismului, C.C. al P. C. R., relevînd importante sarcini care reveneau tineretului în etapa următoare, remarcă necesitatea intensificării de către U.T.C. a muncii de atragere a tineretului pe făgașul luptei împotriva pericolului fascist, pentru apărarea libertăților democratice.

Activînd sub directa îndrumare a partidului, Uniunea Tineretului Comunist și-a stabilit concepția tactică de luptă împotriva fascismului pe coordonatele închegării frontului unic muncitoresc, coloana vertebrală a frontului popular antifascist.

La Cluj una din primele acțiuni de manifestare antifascistă, antihitleristă a fost dusă la bun sfîrșit de un masiv grup de tineri revoluționari, care la cîteva săptămîni de la venirea lui Hitler la putere au manifestat în fața consulatului german din Cluj, protestînd contra teroarei fasciste din Germania.

³⁴ 1933. *Luptele revoluționare ale muncitorilor ceferiști și petroliști*, București, 1971, p. 304—305.

³⁵ *Documente din istoria Uniunii Tineretului Comunist din România, 1917—1944*, p. 311.

³⁶ I. Babici, *op. cit.*, p. 152.

³⁷ *Studentul revoluționar*, an I, nr. 2 din martie 1933.

Tinerii au smuls de pe fațada clădirii firma cu zvastica fascistă și au aruncat în clădire, cu ajutorul unor pietre înfășurate în hirtie, lozinci și chemări antifasciste. 15 din participanții la manifestație au fost arestați, iar 9 din ei înaintați parchetului³⁸.

În lunile următoare mișcarea antifascistă, antirăzboinică a continuat și la Cluj, ca în întreaga țară.

În lunile mai și iunie 1933 la Cluj s-au răspândit manifeste care chemau populația la adunări și aderarea la mișcările antifasciste. La apelul comitetului de inițiativă din Cluj, vîrstnici și tineri, bărbați și femei, muncitori și intelectuali, români, maghiari, evrei, germani care înțelegeau primejdia fascismului și-au dat adeziunea la mișcarea antifascistă.

Între 4—6 iunie 1933 a avut loc la Paris Congresul mondial antifascist, la care a participat și o delegație din țara noastră în frunte cu prof. P. Contantinescu-Iași și din care a făcut parte și studenta comunistă clujeană Zoe Bugnariu.

La puține zile după constituirea în București la inițiativa P.C.R. a Comitetului național antifascist, în iulie s-a constituit și organizația din Cluj a acestui Comitet, în care alături de militanții mai vîrstnici se aflau și tineri ca: Valeriu Novac, Aurel Pampu, asistenți universitari, Ion Vlasiu, sculptor, Mircea Biji, student etc., iar secretarul Comitetului național antifascist, regionala Transilvania, era tînărul profesor comunist Tudor Bugnariu³⁹.

„Ne adresăm — se spune în apelul lansat de Comitetul din Cluj — fără deosebire de naționalitate, stare socială, confesiune și concepție politică, cu un cuvînt la toți cari sînt dispuși să formeze un front unic antifascist al maselor cît mai largi, invitîndu-i să alcătuiască în toate orasele, satele și cătunele, comitete de inițiativă antifasciste.”

Popularizînd hotărîrile Congresului antifascist de la Paris, în iulie 1933 C.C. al U.T.C. releva: „Noi indeplinim hotărîrile luate de Congresul antifascist [...]. Să formăm frontul unic contra fascismului. Toți, din toate organizațiile împreună cu cei neorganizați, să formăm comitete antifasciste pe fabrici, căminuri, ogoare, moșii, sate, școli, facultăți, cartiere... Să formăm frontul unic contra fascismului”⁴⁰.

Necesitatea unității antifasciste a tinerilor indiferent de concepțiile lor politice a devenit evidentă și în rîndul unor cadre social-democrate, ba chiar și la congresele social-democrate. La Congresul Uniunii Tineretului Socialist din septembrie 1933 delegații din mai multe centre (Cluj, Reșița, Constanța, Lupeni, Brașov, Petrila, Nădrag) s-au pronunțat împotriva liniei obstrucționiste a elementelor de dreapta și pentru încheierea frontului unic în vederea mobilizării tuturor tinerilor la mișcarea revoluționară, pentru întărirea și dezvoltarea maselor împotriva pericolului fascist.

Delegații din Cluj și Constanța — după cum reiese din „Buletinul C.C. al U.T.C.” din 1 noiembrie 1933 — au prezentat o moțiune la care au aderat și cei din Reșița, Petrila și Nădrag, cerînd congresului să accepte formarea comitetului de front unic propus de U.T.C. La sfîrșitul lucrărilor congresului s-au scandat lozinci antifasciste, pentru front unic.

În cadrul unor asemenea acțiuni, la 1 octombrie 1933 Comitetul național antifascist, organizația Cluj, și-a convocat membrii la o adunare în aer liber în fața Teatrului Maghiar din Cluj, dar poliția a intervenit cu brutalitate, împrăștiînd pe manifestați. A doua noapte „autori neidentificați au răspîndit prin cartierele muncitorești din Cluj, manifeste agitatoare” — nota o informare a poliției⁴¹.

³⁸ *Descătușarea*, an III, nr. 14, aprilie 1933, p. 8.

³⁹ Gh. I. Bodea, L. Fodor, dr. L. Vajda, *op. cit.*, p. 263.

⁴⁰ *Tînărul Leninist*, nr. 7, iulie 1933.

⁴¹ Arhiva C.C. al P.C.R., fond 5, dosar 808, fila 8.

În octombrie 1933 s-a constituit la București Liga tineretului antifascist. La numai câteva zile s-a înființat și la Cluj Comitetul antifascist al tineretului. Studenții progresiști, în frunte cu comuniștii și uteciștii, au aderat la programul Ligii tineretului antifascist din România. S-au format comitete studențești antifasciste pe facultăți. În fruntea mișcării antifasciste a tineretului au stat Tudor Bugnariu, Victor Chereșteșiu, Valeriu Novac, Teofil Vescan — junior, Avram Bunaciu, Eduard Mezincescu, Aurel Socol, Zoe Bugnariu, Mircea Biji, Mihai Cleja, Bucur Șchiopu, Traian Banciu și alții. Pentru sprijinirea activității antifasciste au fost editate la Cluj ziarele „Alte zări” și „Uj Korszak”. Primul a apărut de două ori (26 noiembrie și 10 decembrie 1933), iar al doilea o dată, după care au fost interzise de autorități. Prin conținutul lor viu și variat, prin analiza profundă făcută evenimentelor ce frământau capetele oamenilor, ziarele s-au impus atenției cititorilor. „Alte zări”, redactată de tânărul profesor comunist Tudor Bugnariu, într-un apel lansat tineretului din Transilvania, arăta: „Ne adresăm vouă! Vă chemăm să porniți cu noi împreună lupta contra pericolului crescând al fascismului. Aderați la programul Ligii tineretului antifascist din România, care ligă, după constituirea ei la București și Cluj, începe cu forțe noi lupta contra fascismului, pe baza programului de acțiune lansat în congresul internațional antifascist al tineretului de la Paris”⁴².

Sfârșitul anului 1933 găsește tineretul revoluționar clujan, în frunte cu uteciștii, în plină activitate revoluționară, în continuă luptă. În primele zile ale lunii noiembrie 1933 la Universitate sînt răspîndite manifeste comuniste de către patru studenți și trei studente⁴³. Lucrul nu este de loc surprinzător, mai ales că în ziua de 29 noiembrie 1933 a avut loc conferința biroului de conducere a celei comuniste compus din studenții Vasile Pogăceanu, Avram Virgil, Gogu Marcu, Folk Elisabeta, Roth Alexandru, Mayer Vasile și Bartha Ștefan⁴⁴. La această conferință au fost fixate și sarcinile celei pînă la 1 ianuarie 1934. Tineretul universitar în frunte cu comuniștii și uteciștii se organiza pe mai departe în vederea luptelor de clasă.

În același timp muncitorimea Clujului, vîrstnici, tineri deopotrivă, într-o mare adunare ținută în primele zile ale lunii noiembrie 1933 au „discutat problema șomajului și atitudinea muncitorimii față de fascism. În noțiunea de la sfîrșit, votată cu aclamații, se cere în termeni energici ca șomajul să fie considerat problemă de stat și tratat ca atare... ”

În ceea ce privește lupta contra fascismului, moțiunea constată că înlăturarea sistemului democratic de guvernare înseamnă nimicirea proletariatului și prin aceasta recăderea în sclavie. Proclamă solidarizarea muncitorimii clujene cu proletariatul german și în același timp boicota-re a mărfurilor germane”⁴⁵.

Perioada anilor 1929—1933 a însemnat pentru mișcarea revoluționară de tineret din Cluj, ca și pentru cea din întreaga țară, prin amploarea luptelor pentru drepturi economice și politice, împotriva pericolului fascist, relevarea concludentă a contribuției pe care tinerii comuniști au adus-o în mișcarea generală a proletariatului, rolul organizației U.T.C. în activitatea politico-organizatorică desfășurată de Partidul Comunist Român în rîndul tinerei generații de luptători ai proletariatului din România.

GHEORGHE I. BODEA

⁴² *Alte zări*, an. I, nr. 1, 26 noiembrie 1933.

⁴³ *România Nouă*, an. I, nr. 5, 14 noiembrie 1933, p. 6.

⁴⁴ Arhiva C.C. al P.C.R., fond 5, dosar 808, fila 17.

⁴⁵ *România Nouă*, an. I, nr. 5, 14 noiembrie 1933, p. 6.

REVOLUTIONÄRE UNTERNEHMUNGEN DER JUGEND VON CLUJ, UNTER ANFÜHRUNG DER JUNGKOMMUNISTEN (UTC), IN DEN JAHREN 1929—1933

(Zusammenfassung)

Der Artikel bezweckt, dem interessierten Leser die bedeutungsvollsten Erscheinungsformen der, von der Jugend aus Cluj, unter Anführung der Jungkommunisten, in den Jahren der kapitalistischen Wirtschaftskrise (1929—1933) eingeleiteten und durchgeführten revolutionären Unternehmungen vorzulegen.

Von der Kommunistischen Partei geführt und angeleitet, wurde die Vereinigung der Kommunistischen Jugend (UTC) — trotz der schwierigen Verhältnisse von Terror und Illegalität — eine wertvolle Quelle von Kadern, ein Helfer der Partei bei Mobilisierung und Organisation der jungen Arbeiter, Bauern, Schüler, Studenten, Soldaten. Sie stellte sich an die Spitze der revolutionären und demokratischen Bewegung in unserem Lande und bildete den Sammelpunkt der Jugend für die Kampfziele der RKP, die werbende und anfeuernde Kraft für viele junge Leute bei den umfassenden, von der Partei eingeleiteten und geführten revolutionären Unternehmungen.

Der Verfasser führt dem Leser das Bild einer spezifischen Arbeiter- und Studentenstadt vor; er schildert den Kampf, den die hiesige revolutionäre Jugend (Arbeiter, Schüler, Lehrlinge, Studenten) in den Krisenjahren für soziale, wirtschaftliche, politische Rechte, für das Ideal der nationalen Einheit und gegen den inneren und den internationalen Faschismus führte. Schliesslich folgert der Verfasser, dass die revolutionäre Jugend von Cluj, gemeinsam mit der Jugend des ganzen Landes, in den schwersten Tagen sich in den vordersten Reihen des Kampfes gegen die Ausbeutung durch Bürger und Gutsbesitzer, für die demokratischen Rechte und Freiheiten, für ein besseres Leben befand und der wirksamste Helfer der älteren Revolutionäre war: der Kommunisten.